

Antwerpen, februari 2020

‘Miserere mei’
Brief van de bisschop voor de veertigdagentijd

Goede vrienden,

Psalm 51 weegt zwaarder dan andere psalmen. Het is één van de zeldzame psalmen die in het getijdengebed wekelijks terugkeert. Elke vrijdag begint het ochtendgebed van de Kerk met die psalm. „*Miserere mei, Deus*” zijn de aanvangswoorden, „*God, ontferm u over mij in uw barmhartigheid.*” Het is geen makkelijke psalm. Wie hem voor het eerst bidt, weet niet goed in welke setting hij terecht komt. En toch, geen christelijke schrijver of denker die niet met die psalm heeft gebeden en erover heeft nagedacht. Eén voorbeeld: de dominicaan Girolamo Savonarola (1452-1498). In het Firenze van de vijftiende eeuw liet hij zich hoogst kritisch uit over de Kerk en de samenleving. Hij werd aangehouden en ter dood veroordeeld. In de gevangenis schreef hij kort vóór zijn terechtstelling een ontroerende commentaar op Psalm 51. Zijn tekst behoort tot de wereldliteratuur.

Elk vers van Psalm 51 raakt me. Zoals vers 8: „*Maar Gij hebt behagen in oprechtheid, Gij hebt mij geleerd in eigen hart te zien.*” Hoe moeilijk is het niet in eigen hart te zien. Het is een leerproces. Om te begrijpen wat je meedraagt en wat je bezielt, welke gevoelens je drijven, waarom geluk en ongeluk zo dicht bij elkaar liggen, voor wie je openstaat en voor wie je dichtklapt. Het is moeilijker te kijken in je eigen hart dan in je eigen verstand. En om in oprechtheid voor God te staan. Niet zoals je verlangt te zijn, maar zoals je werkelijk bent. Niet met wat je dacht te doen, maar met wat je hebt gedaan. Niet met je kracht, maar met je armoede. En daarom vaak met lege handen. Bidden is geen vrome bezigheid, toch niet als je het oprecht probeert te doen. Het drijft je naar de diepte en confronteert je met de leegte. Het plaatst je onbeschut en kwetsbaar tegenover jezelf en tegenover God. Het opent ruimte voor een nieuwe ontmoeting en een nieuw begin.

Met Aswoensdag begint de Kerk opnieuw aan de veertigdagentijd. Dat is een uitdaging en een kans. Wat kan en wil u van die veertigdagentijd maken? Een tijd van geloofsverdieping? Een tijd van solidariteit? Een tijd van vergeving en bekering? Het zijn allemaal wegen die leiden naar Pasen. Ik wil u alvast de suggestie meegeven Psalm 51 eens zijn werk te laten doen. Zomaar de tekst lezen. Liefst alleen. Er zitten verzen in van diverse kleur en klank. Meermaals verschuift de toon van donker naar licht, van somber naar blij, van eenzaamheid naar nabijheid. Waar zit u in die psalm? Misschien eindigt u wel met dit vers: „*Geef mij weer de weelde van uw zegen, maak mij sterk in edelmoedigheid*” of met „*Maak mij weer ontvankelijk voor blijde klanken, geef mijn gekastijde lichaam nieuwe levensmoed*”. U ziet maar welk vers blijft hangen.

Wilt u Psalm 51 liever beluisteren dan lezen? Dan zijn er kansen te over. Neem nu het Miserere van Gregorio Allegri (1582-1652), tweemaal klikken op YouTube of Spotify. Geen Top 100 van Radio Klara of het Miserere van Allegri zit in de selectie, meestal bovenaan. Allegri componeerde het polyfone stuk in 1630. Het is geschreven voor een groep van vier en een groep van vijf zangers, en voor een gregoriaans koor. Afwisselend zingen ze polyfone en gregoriaanse melodieën. De muziek zit zowel vol herhaling als vol innerlijke spanning, zoals het leven zelf. De polyfonie beweegt steeds opnieuw tussen diep beneden en hoog erboven. Telkens weer krijgt de vrijheid vleugels boven wat het hart bedrukt of bezwaart. „*Maak mij weer ontvankelijk voor blijde klanken.*” Allegri doet het u beleven. Hij trekt u binnen in Psalm 51.

Ik wens u een gezegende vasten. Afspraak binnen veertig dagen, voor de Goede Week.

+ *Johann Bonny*

Bisschop van Antwerpen